

Asia: VN/27332/2023

Lausuntopyyntö ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi

1. Näkemykset hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumisessa

Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus näkemyksenne mukaan hallitusohjelmassa rahapelijärjestelmän uudistamiselle asetettuja tavoitteita ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä parantaa rahapelijärjestelmän kanavointiastetta?

Hallitusohjelman mukaan ehdotuksen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä parantaa rahapelijärjestelmän kanavointiastetta.

Ehdotus näyttää keskittyvän erityisesti kanavointiasteen nostamiseen. Vaikka ehdotus sisältää myös hyviä rahapelihaittojen vähentämiseen tähtääviä elementtejä, ne ovat riittämättömiä. Näin ollen ehdotetun lainsäädännön ei voida olettaa vastaavan vähentämistavoitteeseen, vaan päinvastoin aiheuttavan haittojen lisääntymistä.

Keskeistä ehdotuksessa on käytännössä kaikkein haitallisimmiksi tiedettyjen pelimuotojen saattaminen uuden lisensijärjestelmän piiriin. Vaikka tällaisten pelimuotojen tarjontaa vapautetaan ja niiden tarjoajien ja markkinoinnin odotetaan lisääntyvän, riittäviä sääntelykeinoja ei kuitenkaan ole esityksessä.

Ensi- ja turvakotien liiton näkemyksen mukaan lainsäädännön ja sen valmistelun lähtökohtana tulisi olla ensisijaisesti rahapelihaittojen ehkäisy ja korjaaminen sekä pelaamisen määrän alentuminen pitkällä aikavälillä. On tärkeää huolehtia siitä, että pelaaminen kanavoituu säädeltyyn ja kontrolloituun järjestelmään. On varmistettava, että sen ulkopuolella tapahtuva pelaaminen ei ole mahdollista ja että se on selkeästi kriminalisoitu ja sanktioitu. Oleellista on myös varmistaa mahdollisimman suuri tuotto yhteiskunnalle mahdollisimman pienin haitoin.

Rahapelaamisen määrä näyttää eräiden tilastojen perusteella vähentyneen, mutta keskittyvän entistä enemmän harvemmille ja mahdollisesti myös ongelmapelaajille. Yleinen kehitystrendi pelaamisen vähentymisestä näyttää positiiviselta, eikä tavoitteena tulisi jatkossa olla pelaamisen tai pelaajien määrän kasvattaminen.

Esitysluonnoksen mukaan lisääntyvät rahapelihaitat kohdentuisivat jatkossa erityisesti nuoriin aikuisiin, joiden tiedetään olevan erityinen riskiryhmä rahapelihaittojen kannalta. Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta rahapeleihin käytettävän rahamäärän tai hävittävän rahamäärän rajoittamista

nuorimpien pelaajien kohdalla. Ensi- ja turvakotien liitto pitää välttämättömänä, että nuorten aikuisten suojaamiseen kiinnitetään jatkovalmistelussa erityistä huomiota ja rajoitetaan rahapeleihin käytettävää rahamäärää ja hävittävää rahamäärää.

Lainsäädäntömuutoksen jälkeen rahapelien tarjonta ja myös mainonta tulee todennäköisesti kasvamaan. Siitä oletettavasti seuraa, että rahapelaaminen ja samalla sen haitat lisääntyvät. Tämän vuoksi mainonta ja markkinointi tulee olla erityisen tarkasti säädeltyä ja rajoitettua sekä sen valvontaan varata riittävästi resursseja..

Rahapelien ja rahapeliyhtiöiden verotusta tulisi valmistella tarkemmin suhteessa pelaamisen määrän ja haitallisuuden sääntelyyn.

Ensi- ja turvakotien liitto yhtyy oikeuskanslerin lausunnossaan esittämään toteamukseen, että hallituksen esityksessä tulisi perustella, miksi hallitus esittää mallia, jolla ei pyritä vähentämään rahapeleistä koituvia terveydellisiä ja yhteiskunnallisia haittoja, samalla kyseenalaistaen tällaisen mallin. Pelkkä hallitusohjelman kirjaus ei riitä hallituksen esityksen pääasialliseksi perusteluksi.

2. Esityksen pääasialliset vaikutukset

Voitte kertoa näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnista.

Hallituksen esityksessä on varsin runsaasti ja monipuolisesti vaikutusarviointia. Arvioidut vaikutukset ovat kuitenkin osin ristiriidassa esitysluonnoksen julkilausuttujen tavoitteiden eli pelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen kanssa.

Ensi- ja turvakotien liitto korostaa sitä, että lapsivaikutusten arviointiin ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Myöskään esityksessä ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota nuoriin ja nuoriin aikuisiin, joilla rahankäytön taidot ja hallinta ovat vasta kehittymässä. Lapsiin ja nuoriin pelaajiin liittyvät vaikutusarviot ovat yksittäisiä ja hajallaan. Jatkovalmistelussa tulee tehdä huolellinen ja kokonaisvaltainen lapsivaikutusten arvio ja arviointi vaikutuksista nuoriin sekä nuoriin aikuisiin. Ne tulee myös huomioida jatkossa hallituksen esityksen sisällössä pelihaittojen ehkäisemiseksi sekä lasten, nuorten ja nuorten aikuisten erityiseen suojelemiseen pelihaitoilta. Erityisen tärkeää olisi huolehtia siitä, miten rahapeliongelmia ehkäistään rajoittamalla erityisen haitallisia ja riippuvuutta aiheuttavia rahapelejä ja toisaalta sääntelemällä rahapelien markkinointia.

Ongelmallista on se, että pelaajat eivät pysty seuraamaan pelikäyttäytymistään kokonaisuutena tai tehdä koko pelaamistaan koskevia rahansiirtorajoituksia, vaan nämä on tehtävä yksittäisillä pelialustoilla. Ne olisivat kuitenkin erittäin tärkeitä ongelmapelaamisen syntymisen ja pelihaittojen ehkäisyn kannalta.

Ensi- ja turvakotien liitto yhtyy SOSTEn lausunnossaan toteamaan, että hallituksen esitystä tulee täydentää sosiaali- ja terveysjärjestöjä koskevalla vaikutusarvioinnilla. Nykyisin huomattava osa pelihaittojen ehkäisystä ja niiden vastaisesta työstä on käytännössä sosiaali- ja terveysjärjestöjen varassa.

a. Rahapelilain 1 luku – Yleiset säännökset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

b. Rahapelilain 2 luku – Yksinoikeustoimilupa, rahapelitoimilupa ja peliohjelmistotoimilupa

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Ensi- ja turvakotien liitto jakaa EHYT ry:n ja oikeuskanslerinviraston esittämän huolen yhdistelmäpeleistä. Emme kannata eniten haittoja aiheuttavien pelien avaamista yksinoikeuden ulkopuolelle. Erityisen tärkeää on lasten ja nuorten suojeleminen rahapelien aiheuttamilta haitoilta.

c. Rahapelilain 3 luku – Rahapelien toimeenpano

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Ensi- ja turvakotien liitto pitää tärkeänä pelaajien rekisteröitymisvelvollisuutta ja vahvaa tunnistautumista, joka koskee kaikkia rahapelitoimiluvan haltijoita. Ensi- ja turvakotien liitto yhtyy SOSTEn ja Takuu-säätiön ja rahapelihaittajärjestöjen kantaan rahapelaamisen tai vähintään korkean riskin rahapelien pelaamisen ikärahan nostamisesta nykyisestä 18 vuodesta 20 vuoteen. Ensi- ja turvakotien liitto yhtyy Takuu-Säätiön kantaan siitä, että lakiesityksen 25 §:ssä säilytetään voimassa oleva kielto osallistua rahapeleihin velaksi ja että se ulotetaan kaikkiin rahapelimuotoihin, koska velkaongelmat muodostavat suuren osan rahapeliongelmiensa konkreettisista haitoista.

Ensi- ja turvakotien liitto kannattaa pelaajan mahdollisuutta ilmoituksellaan estää kaikki rekisteröitymistä edellyttävä pelaaminen ja myös asettaa peli- tai peliryhmäkohtaisia estoja. Estoilmoituksen tekemisen pitää olla helppoa ja vuorokaudenajasta riippumatonta. Eston tulee astua voimaan välittömästi ja siihen tulee sisältyä täysi markkinointikielto sekä tietoa apu- ja tukipalveluista. Toimiluvan haltijoita tulee velvoittaa informoimaan pelaajia pelinestomahdollisuuksista. Lisäksi rahansiirtorajoitus olisi ulotettava koskemaan samanaikaisesti kaikkia pelejä ja toimiluvan haltijoita ja sen olisi oltava riittävän matala. Rahapelien valvontaan on myös turvattava tarpeelliset, riittävän hyvät resurssit.

Ensi- ja turvakotien liitto yhtyy SOSTEn lausuntoon siinä, että esitetty toimiluvanhaltijakohtainen rahansiirtoraja ei ole haittojen ehkäisyn kannalta riittävä toimi, vaan käytännössä se on merkittävä heikennys nykyisiin Veikkauksen tarjontaa koskeviin rahansiirto- ja nopearytmisten pelien tappiorajoihin. Pelihaittoja kokevilla pelaajilla on usein lukuisia pelitilejä eri yhtiöissä ja yhden tilin rajan tullessa vastaan pelaaja voi siirtyä käyttämään toista tiliä. Yhtiökohtaisten rajoitusten sijaan tulisikin säätää kaikkia toimiluvallisia toimijoita koskeva yhteinen ja pakollinen rahansiirtoraja. Lisäksi asetuksella tulisi säätää korkean haittariskin rahapeleille yksinoikeus- ja rahapelitoimilupakohtaisesti käyttöönotettavat vuorokausi-, kuukausi- ja vuosikohtaiset enimmäistappiorajat. Nuorten aikuisten korkeamman pelihaittojen riskin vuoksi alle 25-vuotiaiden pelaajien rahansiirto- ja tappiorajat tulisi asettaa muita alhaisemmiksi.

d. Rahapelilain 4 luku – Rahapelien markkinointi

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Ensi- ja turvakotien liitto kannattaa esityksessä olevia markkinointikeinojen rajoituksia samoin kuin markkinoinnin kohdentamista ja sponsorointia koskevia rajoituksia. Samoin on tärkeää, että markkinoinnin yhteydessä annetaan tietoa pelaamisen hallinnasta.

Ensi- ja turvakotien liitto on kuitenkin huolissaan lasten ja nuorten mahdollisesta altistumisesta rahapelimainonnalle. Esityksestä puuttuvat konkreettiset toimet ja ehdotukset siitä, kuinka huolehditaan siitä, ettei mainonta kohdistuisi alaikäisiin. Mainontaa voi tapahtua perinteisesti erilaisten sponsorointisopimusten kautta, somealustoilla erilaisten influensserien kautta, joissa mainostajat voivat olla lasten ja nuorten roolimalleja ja esikuvia. Olisi tärkeää, että mainontaa ja markkinointia valvotaan ja siinä tapahtuviin rikkomuksiin ja ylilyönteihin puututaan ja niistä myös sanktioidaan. Ensi- ja turvakotien liitto pitää tärkeänä pelitilejä, vahvaa tunnustautumista koskevaa sääntelyä ja siten alaikäisten rajaamista näin pois rahapelaajien joukosta.

Lakiesityksen perusteella markkinointi tulisi mahdollistumaan korkean haittariskin peleissä. Tätä ei voida Ensi- ja turvakotien liiton mielestä pitää järkevänä haittojen ehkäisyn näkökulmasta ja markkinointia korkean riskin peleissä ei pidä sallia.

Ensi- ja turvakotien liitto pitää hyvänä sitä, että suoramarkkinointia saisi esitysluonnoksen mukaan kohdentaa ainoastaan sellaiseen henkilöön, joka on antanut siihen nimenomaisen suostumuksen ja että suoramarkkinointia ei saisi harjoittaa puhelimitse eikä kohdentaa pelieston ottaneille.

e. Rahapelilain 5 luku – Valvonta

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Ensi- ja turvakotien liitto katsoo, että rahapelien valvontaan on varmistettava riittävät resurssit ja vankka osaaminen varsinkin toiminnan alkuvaiheessa. Valvonnan tulee kattaa myös riittävässä laajuudessa mainonta ja markkinointi, jotta se ei kohdistuisi lapsiin ja nuoriin. Koko järjestelmä uudistuksen onnistuminen edellyttää sitä, että valvovalla viranomaisella on alusta lähtien käytössään määrällisesti ja osaamistasoltaan riittävät resurssit.

Ensi- ja turvakotien liitto yhtyy SOSTEn lausuntoon siinä, että toimiluvanhaltijoiden lisäksi vähintään yhtä tärkeää on kohdistaa valvontaa järjestelmän ulkopuolisiin toimijoihin. Tämän toimivuus tulee varmistaa. Peliyhtiöt ja pelaajatkaan eivät todennäköisesti motivoitu noudattamaan sääntöjä, jos niiden kiertäminen on helppoa ja takaa paremmat katteet. Luvattomien yhtiöiden toimintaan tulee voida puuttua ja siihen pitää puuttua välittömästi ja tehokkaasti. Muuten koko järjestelmältä putoaa pohja.

f. Rahapelilain 6 luku – Valvontamaksu

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

g. Rahapelilain 7 luku – Rahapeli-toiminnan ja -markkinoinnin kieltäminen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

h. Rahapelilain 8 luku – Maksuliikenteen ja verkkoliikenteen estäminen ja verkkosisällön poistaminen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

i. Rahapelilain 9 luku – Seuraamukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

j. Rahapelilain 10 luku – Valtionavustukset pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäisy ja hoitaminen tulee rahoittaa valtion varoista. Haittatyöhön kohdistettavan rahoituksen määrän tulee olla riittävän suuri suhteessa rahapelaamisesta aiheutuviin haittoihin, niiden korjaamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Järjestöillä on vankkaa ja keskeistä osaamista ja tulee olla tärkeä rooli tässä.

Ensi- ja turvakotien liitto katsoo SOSTEn tavoin, että rahapelaamisesta aiheutuvien terveydellisten, sosiaalisten ja taloudellisten haittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen tarvittavan työn rahoittamisen tulee olla valtion vastuulla. Valtion vastuu vain korostuu tilanteessa, jossa pelimarkkinoita ollaan avaamassa ja laajentamassa, mikä tekee haittoja torjuvasta työstä entistä tärkeämpää ja vaativampaa.

k. Rahapelilain 11 luku – Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävät rahapelihaittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

l. Rahapelilain 12 luku – Muutoksenhaku

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

m. Rahapelilain 13 luku – Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

n. Arpajaislain muutosehdotukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Ensi- ja turvakotien liitto yhtyy SOSTEn lausunnossaan toteamaan, että nyt, kun koko rahapelijärjestelmän perusteita ollaan muuttamassa, rahapeli asioiden neuvottelukunnan työlle on entistä suurempi tarve. Siksi rahapelilakiesitykseen tulee lisätä arpajaislain 42 a §:ää vastaava säännös rahapeli asioiden neuvottelukunnasta ja valtioneuvoston asetuksella säätää neuvottelukunnan tarkemmista tehtävistä ja kokoonpanosta.

o. Muut lakiehdotukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

4. Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta

Onko teillä muita näkemyksiä tai huomioita esitysluonnoksesta?

-

Särkelä Riitta
Ensi- ja turvakotien liitto ry